

VERKLEURDE TIJD

Van dezelfde auteur:

Het kwade amen

So sorry

Deze eenzame wereld

Jan Wijnen

Verkleurde tijd

Nieuw Amsterdam Uitgevers

© Jan Wijnen 2013

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto auteur © Chris van Houts

NUR 303

ISBN 978 90 468 1464 2

www.nieuwamsterdam.nl/janwijnen

Inhoud

Los Holandeses	7
Maak een foto van me, alsjeblieft	25
Goede doelen	51
Het schilderij	65
De gelieven	89
Iets met woorden	119
Goudman, wie is dat?	151

Los Holandeses

*Tengo miedo del encuentro
con el pasado que vuelve
a enfrentarse con mi vida.
Tengo miedo de las noches
que, pobladas de recuerdos,
encadenen mi soñar.**

Uit: 'Volver' van Carlos Gardel, 1935

* Ik ben bang voor de ontmoeting/ met het verleden dat terugkomt/
en me confronteert met mijn leven./ Bang voor de nachten/ vol her-
inneringen die/ mijn dromen bevolken...

Rob houdt zijn pas in. Hij ademt wolkjes en is doodmoe. Aan het einde van deze weg moet het zijn, dat chalet van zijn broer, die gluiperd. En een idioot ook nog, welke zesendertigjarige koopt er nou een huisje in een park vol oude mensen?

Is hij verdomme toch verkeerd gelopen? Een sneeuwvlok landt op zijn oog. Hij is alleen met zijn voetstappen. Het is midden op de middag maar de lucht is bijna even zwart als de hoge sparren die de weg omsluiten. Vanavond zal alles wit zijn, verwacht hij, maar nu smelt de sneeuw nog. Het is doodstil.

Onmenselijk, hoe ver de bushalte van het bungalowpark af ligt. De afgelegen weg tussen de bossen lijkt te leiden naar het einde van de wereld. Toch moet daar ginds het park zijn.

Eindelijk. Een slagboom. De contouren van een huis; van de eigenaar waarschijnlijk. Daarachter zal het zijn.

Opnieuw staat hij stil, zijn voeten verkleumd. Zijn vingers vallen bijna van zijn handen, zijn lange leren jas is zwaar van het vocht. Een startende auto. De slagboom gaat langzaam omhoog. Groot licht komt zijn richting uit. Hij duikt het sparrenbos in, gaat snel een drassig pad op. Onder de bomen lijkt het nacht. Een uil vliegt, roept, verdwijnt in de duisternis.

De winter, een bloedhekel heeft hij eraan, altijd gehad. Hij steekt zijn handen dieper in zijn zakken. Zijn maag rommelt zo hevig dat het pijn doet. Geen winkel gezien, geen patatzaak in dat dorp. Dorp, zo kun je het niet eens noemen, te veel eer voor zo'n gat. Dorp, dat suggereert gezelligheid, persoonlijke contacten, geborgenheid. Maar waar hij is uitgestapt is niks dan wind, regen, troosteloosheid. Geen hond op straat. Of straat? Meer een weg eigenlijk, een baan voor doorgaand verkeer, kaarsrecht, die het dorp in tweeën snijdt, zodat aan de overkant een ander dorp lijkt te beginnen, even verlaten. Wit uitgeslagen rijtjeshuizen uit de jaren vijftig, de wind die ertussendoor raast, één bushokje. Natuurlijk niet eens een coffeeshop, hoewel die hier een eerste vereiste lijkt.

Op het bemoste voetbruggetje naar het park glijdt hij uit, echt iets voor hem, en bezeert zijn schouder. Mos, kutmos, moest verboden worden. En dan die gaten in het grindpad, om je benen te breken. Voorzichtig loopt hij verder.

Het eerste chalet heeft geen nummer, het tweede ook niet, voor buitenstaanders is het onmogelijk te

vinden wat ze zoeken. De paden slingeren zo dat hij binnen de kortste keren zijn gevoel voor richting kwijt is.

Sommige huisjes zien er redelijk uit, andere armoezig. Hij slaat een zijpad in, maar dat blijkt dood te lopen op een stenen vakantiehuis. Nummer 12. Waar zou 19 zijn? Niemand te bekennen. Soms ziet hij een nummer: 27, 34, 18, 112. Geen systeem in te ontdekken.

Het volgende pad eindigt na een bocht abrupt bij een kanaal. Op de gok slaat hij links af en loopt in het gras op de oever te soppen tot er opnieuw een grindpad opdoemt. Ondertussen is het wat lichter geworden, het sneeuwen is gestopt. Waar is die klotebungalow nou?

Ineens botst hij zowat tegen een oude man op. Een soort kabouters: groene laarzen, bruine manchesterbroek, helgeel zeiljack. Kermiskleuren. Boven zijn grijze baard heeft het mannetje rode bolle wangen met gesprongen adertjes, tranende lachogen – een broeder in de drank, niet te missen. De kermiskabouters groeten hem met een betekenisvolle blik, glunderend alsof hij een oude vriend ziet. Maar hij doet zijn mond niet open.

Rob gaat rechtop staan en schraapt zijn keel. 'Ik zoek het huisje van mijn broer.'

'Kan ik aan je zien.'

Dat lijkt Rob sterk.

'Eerst dacht ik dat je het zelf was,' zegt de man.
'Maar dan met baard.'

‘Ik ben het zelf,’ zegt Rob ernstig.

‘Maar niet je broer.’

‘Nee, niet mijn broer.’ Er was een tijd dat hij van grappen hield. ‘Hugo en ik komen uit een eeneiige familie.’

‘O.’ Het gezicht van de kabouter staat plotseling op diep nadenken. Zijn glimlach is verdwenen. ‘Je moet daro wezen,’ zegt hij dan. Met zijn korte armpjes geeft hij zijn woorden richting. ‘Bruggetje over, dan links.’

‘Bedankt.’

Jezus, wat is het koud. Rob haast zich het bruggetje over. Plotseling staat hij voor het huisje. Er staat geen nummer op. Nee, dit kan niet, denkt hij, dit kan niet het chalet van een succesvol therapeut zijn. Er staan genoeg grote bungalows hier, en dit is niet meer dan een vermomde caravan. Hij wil al teruggaan over het bruggetje om de kabouter te zoeken, maar dan valt zijn oog op een grote zwerfkei. Daar staat het toch echt, negentien, niet in cijfers maar in letters. Van zijn broer Hugo, de pedante zielenknijper, had hij een imposanter huis verwacht. Zou het dan misschien toch niet zo goed gaan met zijn praktijk nu de overheid minder consul-ten vergoedt? Maar dan is er toch altijd de tangowinkel nog, van Elly.

Elly. Rob zucht.

Het mag dan een armoedig onderkomen zijn, de locatie is prachtig. Het gazon loopt aan de ene kant af naar een vijver. Eromheen lage sparren en laurierstruiken. En een beukenhaag waar de bladeren nog aan zit-

ten, herfstbruin. Beukenhagen, daar houdt Rob van, die houden de herfst vast, stellen de winter zo lang mogelijk uit.

De luxere woningen aan de andere kant van het wassertje zijn door de haag nauwelijks te zien. Hij loopt om het chalet heen, aan de achterkant is een uitbouw-tje met overdekt terras. Ook hier sluit een beukenhaag de rest van de wereld buiten. Prima, zo kan niemand hem zien.

En nu de sleutel. Hij kijkt rond en denkt na terwijl hij zijn handen warm wrijft. In het schuurtje natuurlijk! De sleutel van het schuurtje vindt hij onder de vuilnisbak, meteen goed gegokt. Op een ijzeren kastje ziet hij de roodgeschilderde olielamp die vroeger thuis in de schuur stond. De sleutel van het chalet ligt eronder, kan niet missen. Alweer goed.

Hij had tot na Kerst bij zijn moeder willen blijven, de enige die hem nog te logeren wilde hebben. Tot hij weer in de fout ging. Een paar weken geleden, toen hij weer gescoord had, heeft ze hem onverbiddelijk de deur uit gezet. Advies van de hulpverlening. Hij mag zich twee maanden niet laten zien, dat is de afspraak. Afspraak noemen ze dat, en hulpverlening. 'Jongen,' zei zijn moeder, toen hij weer voor rede vatbaar was (zo zei ze dat), 'ik vind het heel erg, maar het kan niet anders.'

Gespannen luistert hij voor hij weer naar buiten gaat. Nog steeds is het volmaakt stil, op het geluid van een enkele roofvogel na, die met een hoge schreeuw

te vroeg de avond afroept: 'Piiejèh, piiejèh...' Uit de zwarte hemel komen opnieuw lichte vlokken naar beneden, gewiegd door een onzichtbare hand.

Van binnen is het huisje veel ruimer dan het zich van buiten laat aanzien. Het open keukentje, de woonkamer met het zitje, een bureau tegen de muur in de verste hoek, een gevulde boekenkast erboven. Maar het is steenkoud en in de koelkast staat niets, zelfs geen blikje bier, wat een tegenvaller. Alle kastjes boven het mini-aanrecht trekt hij open. Alleen serviesgoed. Hij moet nadenken, drugs zijn er niet, dat weet hij, maar drank? Hij weet zeker dat er drank moet zijn. Alle ruimtes zoekt hij af, in de slaapkamer kijkt hij zelfs onder het grote bed. Ook in de smalle logeerkamer met het stapelbed is niets te vinden. In de badcel evenmin. De badcel is groter dan verwacht, een toilet en een ruime douchecabine. Een warme douche, daar verheugt hij zich op. Dat is een paar weken geleden. En eindelijk weer eens tandenpoetsen, straks, voor hij naar bed gaat; op het planchet voor de spiegel liggen genoeg borstels voor een grootfamilie. Wat een luxe, vergeleken met de schuurtjes en opvanghuizen waar hij het mee moet doen sinds de scheiding. Alleen bij zijn moeder is het beter. Maar daar voelt hij zich constant op zijn vingers gekeken. Hij pakt het zeepdoosje van de wastafel en houdt het bij zijn neus. Met gesloten ogen ademt hij de geur van eucalyptuszeep in. Elly's lievelingszeep. Opnieuw snuift hij de geur op, gaat dan terug naar de kamer. Dat kan toch niet, denkt hij, Hugo en geen

drank. IJskoud is het en klam. Met kracht zwaait hij zijn armen voor zijn borst langs, zodat zijn handen op zijn rug kletsen. Zoals zijn vader vroeger ook deed. In de nep-openhaard liggen achter een glazen deurtje nep houten blokken. Echt mijn broer, denkt hij, absoluut geen smaak. Door de openslaande deuren op het terras ziet hij een gasfles. Hij gaat naar buiten, draait de fles open, haast zich weer naar binnen. Met zijn aansteker steekt hij de haard aan.

Ineens voelt hij de honger weer beuken tegen zijn maagwand. Erger is dat hij sinds vanochtend niets meer heeft gedronken. Water ja, maar dat telt niet. Hij staat op, gaat het huis weer door, tevergeefs. Terug in het keukentje steekt hij de geiser aan en snuffelt opnieuw in de kastjes. Zou er echt geen druppel in huis zijn? Uiteindelijk ploft hij uitgeput neer in de leunstoel bij de haard en steekt zijn handen uit naar het vuur, waardoor hij zijn vingers bijna brandt aan het ruitje. Hij blijft zo zitten tot het bloed weer stroomt en hij in staat is een shagje te draaien.

Na een tijdje wordt hij wakker van een schroeilucht: zijn shagje heeft een gat in het zeil gebrand. Zijn gezicht gloeit, hij schuift zijn stoel achteruit en trekt zijn jas uit. Zijn maag gaat nu tekeer als onweer. Onder het aanrecht vindt hij uiteindelijk toch, achter een doos, iets te eten: een paar blikjes cornedbeef, twee pakken macaroni, een half pak rijst. Hij zet een koekenpan op het vuur en gooit er een blikje in leeg.

Geen bier, hij kan het nog steeds niet geloven. Zijn

broer die is gestopt met drinken, een printer zonder inktpatroon.

Het schuurtje! Dat hij daar niet eerder aan gedacht heeft. De tegels ernaartoe zijn al helemaal wit, het sneeuwt nu alsof er haast bij is. In de hoek onder een stapel stoelkussens vindt hij wat hij zoekt. Twee traytjes bier. Hij draagt er een naar binnen en trekt een blikje open. De inhoud is grotendeels bevroren door de vorst van de afgelopen dagen. Hij zet de kraan open. Geen water. Onder de gootsteen vindt hij de hoofdkraan, omwikkeld met lappen. Hij draait hem open en meteen begint de kraan boven de gootsteen te sputteren, daarna te spuiten. Hij zet de warme kraan open en laat de gootsteen vollopen. De geiser loeit. Met zijn handen controleert hij of het water niet te warm is en dan legt hij er een paar blikjes in. 'Om mee te beginnen,' zegt hij tegen zichzelf in het spiegeltje dat naast de geiser hangt. Hij moet nodig eens naar een kapper, ziet hij, zijn haren zijn wild en lang, van zijn zwarte baard kan ook heel wat af. Hij ziet er ouder uit dan tweeëndertig, verweerder, groezeliger. Wallen onder zijn ogen, adertjes in zijn gezicht.

De vette walm van de cornedbeef vult de ruimte; in de la vindt hij bestek. Staand lepelt hij, rechtstreeks uit de pan, de smurrie naar binnen tot hij er misselijk van is. Hij zucht diep en laat een boer. Dan zijn de pilsjes aan de beurt, hij kan niet langer wachten. Met een klik trekt hij het eerste blikje open en drinkt het achter elkaar leeg, tot er alleen nog een

klont ijs in zit. Meteen pakt hij een nieuwe.

Het is nu echt donker buiten. In de stoppenkast zet hij de hoofdschakelaar om. Het licht floept aan, ook op het terras, maar hij heeft geen zin opnieuw de kou in te gaan om het uit te doen.

Hij draait zich om naar het bureau. Is nog van zijn vader geweest. Heeft die eikel van een Hugo geërfd; als die ergens zijn zinnen op gezet heeft, hebben hij en zijn zus het nakijken. Hij nestelt zich in de draaistoel voor het bureau, draait naar rechts en links, zijn armen op de leuning, en kijkt met een arrogante blik de kamer in, zoals hij zich zijn populaire broer voorstelt voor een zaal psychotherapeuten. Hij buigt zijn hoofd naar het bureaublad en snuift de geur ervan op. Zo zit hij een tijd, met zijn hoofd boven het bureau. Hier zit die verrader dus, hieraan schrijft die hypocriete zielenknijper zijn therapeutische theorie'tjes. Boven hem in het ijzeren boekenkastje staan een paar publicaties van zijn hand. Rob heeft nooit iets van hem gelezen, zijn broer is een niet te nemen obstakel tussen hem en die boeken.

Hij schrikt van een geluid en draait zich om. Niets. Toch weet hij het zeker. Nu hoort hij het weer. Op het terras. Op zijn tenen sluipt hij in de richting van de terrasdeur en trekt behoedzaam het gordijn een stukje opzij. Vlak voor hem, op amper een meter afstand, ontvouwt zich een weerzinwekkend schouwspel. Een sperwer plukt een Turkse tortel kaal. Doodstil blijft Rob staan in het donker achter het glas. Tot zijn ont-

steltenis is de tortel nog levend, zijn kopje beweegt, de ogen knipperen. Hij ligt er bewegingloos bij, zoals een jong poesje dat je bij zijn nekvel pakt. De blauwroze buik, het zwarte kraagje, de iets gebogen snavel, nog nooit heeft Rob een tortel van zo dichtbij gezien, en zeker niet in zulke omstandigheden. Verschrikkelijk is het, hij zou iets moeten doen, maar het is alsof iets hem verlamt, hem dwingt te blijven kijken. Hij registreert de ademhaling van het duifje, de grote zwarte pupil in het kijkende oog met eromheen een oogrand van verweerde witte kraaltjes. Steeds meer veertjes komen op het terras te liggen, de sperwer plukt onverstoorbaar verder, geen oog voor zijn publiek. Bloed is nog niet te zien.

Hij moet naar buiten, aan dit gruwelijke tafereel een einde maken, het duifje zou misschien nog weg kunnen vliegen, want behalve wat rugveren ontbreekt er niet zoveel. Maar hij hoort Hugo al: zie je wel, lulhannes, jij hebt enkel oog voor de slachtofferrol. Jij identificeert je met de losers. Je moet niet naar dat duifje kijken, man, maar naar de sperwer, zie je niet hoe majesteitelijk die is, zelfbewust, onaangedaan, onverstoorbaar? Tortels genoeg op de wereld. En ingrijpen? Wat heeft dat voor zin? Dan pakt die moordenaar gewoon een ander. Die duif heeft trouwens allang zijn ribben gebroken.

Zijn broer maakt hem razend. Hij moet een heftige beweging gemaakt hebben, de sperwer kijkt op. Rob blijft stokstijf staan, het is of de vogel hem de maat neemt. In de agressief gele ogen lijken de pupillen gro-

ter en zwarter te worden, van kwaadheid misschien. Fier rechtop zit de rover, schrijlings over het duifje heen, zijn klauwen in beide vleugels. Hij is een stuk groter dan zijn prooi. Hugo met zijn theorieën, wat haat hij hem!

Een tijdlang loopt hij op en neer, snuivend van razernij, door het smalle stuk van het keukenblok tot aan de slaapkamer, zeven meter heen, zeven meter terug. Een loser, hij, Rob? Na het zoveelste biertje staat hij op en loopt naar het bureau. Een loser? Hij zal eens even wat laten zien! Hij pakt de telefoon en toetst Hugo's huisnummer in.

Zijn kleine nichtje, dat hij nog nooit gezien heeft, neemt op. Een jaar of vier moet ze nu zijn.

‘Wie ben jij?’ vraagt ze lief.

‘Oom Rob,’ zegt hij.

Het is stil aan de andere kant.

Hij hoort Elly vragen wie er is, het meisje zegt dat ze het niet weet.

Dan is Elly daar. ‘Hallo?’

Even kan hij niets zeggen.

‘Met wie spreek ik?’

Als hij weer geen woord uit zijn keel krijgt, alleen een kuchje, zegt ze: ‘Rob?’

Haar stem alleen al!

‘Hallo! Rob, ben je daar?’

Hij haalt diep adem. ‘Ha, Miepie. Alles goed, wijfie?’ gooit hij eruit. Hij weet hoe ze het haat, Elly, als hij zo tegen haar praat. Maar hoe moet hij het anders doen? Hij is bang om te dichtbij te komen.

‘Prima. Waarom bel je?’

‘Hoe gaat het met de zaak?’

‘Rob, daar bel je niet voor.’ Ze heeft hem even feilloos door als vroeger.

‘Dans je nog?’

Ze antwoordt niet direct.

‘Is mijn broertje er?’ vraagt hij dan.

‘Hugo is naar Buenos Aires.’

‘Buenos Aires.’ Zijn stem slaat over. Zijn Buenos Aires, de stad van Elly en hem. Het duurt een tijd voor zijn ademhaling weer enigszins op orde is.

‘Wat heeft hij daar te zoeken?’

‘Congres.’

‘Dáár is het zomer.’

‘Ik weet het,’ zegt ze, ‘ik weet het. Ik denk er nog vaak aan.’

Hij zucht, maar naast de telefoon. ‘Wanneer komt hij terug?’

‘28 december.’

‘Dat wordt dan een eenzame Kerst voor jou!’

‘Helaas.’

‘Hoezo helaas? Je bent blij dat hij weg is.’

Hij hoort een zucht. ‘Geef het nou maar toe,’ dringt hij aan.

‘Waar ben je?’ vraagt ze.

‘Als ik dat zeg, kom je dan naar me toe?’

‘Je weet toch dat dat niet meer kan, jongen.’

‘Waarom niet?’

‘Hou erover op, Rob, hou op. Anders moet ik huilen.’